

І. М. Палка,
к. е. н., доцент, доцент кафедри маркетингу,
Тернопільський національний економічний університет
ORCID ID: 0000-0001-5779-2676

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.22.29

ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

I. Palka,
PhD in Economics, Associate Professor, Department of Marketing Ternopil National Economic University

FOREIGN PRACTICE OF INVESTMENT-INNOVATION MANAGEMENT

Рушійним чинником і виразником досягнення прогресивних змін і становлення відповідного рівня розвитку продуктивних сил суспільства є активна і цілеспрямована інвестиційно-інноваційна діяльність.

Нині Україна намагається перейти до інвестиційно-інноваційного розвитку економіки, проте вона ще не достатньо підтримує науково-дослідну діяльність підприємств, рівень інноваційної діяльності залишається на досить низькому рівні. Вітчизняна економіка стикається із суворою конкуренцією на внутрішніх і зовнішніх ринках, із відсутністю необхідного досвіду знань у галузі реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності. Тому актуальність дослідження зарубіжного досвіду в цій сфері є важливим для України, адже без нього неможливо створити ефективне інвестиційно-інноваційне регулювання власної системи економічного розвитку.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали фундаментальні положення економічної теорії, праці вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем інвестиційної та інноваційної діяльності. У процесі підготовки статті використано діалектичний метод пізнання, методи індукції і дедукції та монографічний метод.

У статті досліджено інвестиційно-інноваційні процеси в провідних країнах світу. Проаналізовано інноваційну політику за кордоном, охарактеризовано її концепцію, стратегію та пріоритети. Досліджено проблеми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні та узагальнено необхідність залучення зарубіжного досвіду в побудові ефективного механізму національного розвитку. У статті досліджується роль держави в побудові інноваційної моделі економіки України. Зроблено висновок стосовно надто низького рівня участі української держави у фінансуванні інноваційної моделі економічного розвитку. Визначено шляхи удосконалення управління інвестиційно-інноваційними процесами. Обґрунтовано принципи залучення інвестицій в інновації.

Active and object-oriented investment and innovation activity is the driving force and expresser of the progressive changes achievement and establishment of the corresponding level of the society productive force development. Results of the fundamental studies of the Ukrainian and foreign scholars indisputably testify to the fact that the economic growth and renovation are predominantly conditioned by the amount and structure of the investments, their purposefulness, quality and rate of implementation. The effectiveness of the investment and innovation activity depends not only upon the level of the development of economic system, where it takes place, but first of all upon the choice of priorities of this activity matched by the grounded criteria of the assessment of the socio-economic results.

Today Ukraine tries to shift to the investment and innovative economic development, however, it does not provide enough support to the research activity of the enterprises so far, and the level of the innovative activity still remains quite low. The national economy faces the serious competition on the national and international markets with the absence of the necessary experience and knowledge in the sphere of the investment and innovation activity realization. Therefore, studying the foreign experience in the sphere is quite topical for Ukraine, since, without this, it is impossible to create the efficient investment and innovation regulation of the national economic development system.

The theoretical and methodological basis is represented by the fundamental provisions of the economic theory, works of the national and foreign scholars studying the problems of the investment and innovation activity. The article preparation employed the dialectic method of cognition, methods of induction and deduction, and monographic method.

The article studies the investment and innovation processes in the leading countries of the world. The essence, peculiarities of the investment and innovation model of development in the world countries and their impact upon the competitiveness of the economy are analyzed. The foreign innovation policy is analyzed along with its conception, strategy, and priorities. The investment and innovation activity development problems in Ukraine are studied and the necessity of involving the international experience in building the effective mechanism of the national development is generalized. The Article studies the state's role in the construction of the model of the Ukrainian innovative economy. The conclusion is drawn as to the level of the participation of Ukraine in funding the innovative economic development model, which is too low. The development of the innovative sphere is characterized by the essential reduction of the investment opportunities of the national and local budgets, absence of fully formed and reliable mechanisms of resources mobilization from the non-state resources of investment of the sci-tech and innovative activity. The article defines the methods of the investment and innovation processes and provides the grounding of the principles of the investments mobilization into the innovations.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інновації, інноваційна діяльність, інвестиційно-інноваційний потенціал.

Key words: investments, investment activity, innovations, innovation activity, investment and innovation potential.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Процес вкладення інвестиційних ресурсів в інноваційні проекти є вирішальним чинником відтворення світової економічної системи. У XXI ст. інноваційний розвиток держав відбувається поряд із посиленням процесів глобалізації світового господарства. Все це призводить до зміщення центру тяжіння з національного на глобальний рівень. За допомогою інвестиційно-інноваційних процесів можна подолати як світові економічні кризи, так і надати поштовх до оздоровлення окремих національних економік, прогресу корпорацій та підприємств, що фінансують та впроваджують інновації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасні процеси щодо фінансування інноваційної діяльності досліджували у своїх роботах провідні зарубіжні фахівці Дж. Брайт, Дж. Даннінг, Дж. Ендрю, Р. Кан, Дж.М. Кейнс, Дж. Кендалл, Дж. Кларк, Дж. Маркусен, Х. Нотон, А. Пігу, Дж. Рош, Г. Сіркін, Р. Такер, Г. Уоделл, К. Фрімен.

Такі вітчизняні вчені-економісти, як Л. Антонюк, В. Вергун, Т. Майорова, О. Мозговий, А. Нікіфорова, В. Новицький, Т. Орехова, Є. Панченко, Ю. Пахомов, Ю. Полякова, А. Поручник, О. Рогач, В. Сіденко, О. Сльозко, Л. Федулова, Ю. Юркевич досліджували взаємозв'язок фінансування інноваційної діяльності та конкурентоспроможності суб'єктів глобального бізнесу, процеси формування національних систем фінансового забезпечення інноваційного розвитку, а також окремі суттєві аспекти інноваційно-інвестиційної діяльності на різних рівнях управління.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення сутності теоретичних аспектів значення інвестиційної та інноваційної діяльності, дослідження зарубіжного досвіду управління інвестиційно-інноваційною діяльністю та шляхи його практичного застосування у нашій країні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасний стан розвитку економіки почав все більш привертати увагу органів державної влади та власників

приватних підприємств на проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку. Вчений Лобас І.В. з даного приводу зазначав: "В умовах суттєвого загострення боротьби за ринки збуту, обмеженості доступу до фінансових ресурсів, найбільші шанси на мінімізацію втрат та швидке відновлення економічних показників матимуть насамперед ті країни, яким вдалось побудувати високоефективну економіку, засновану на постійному вдосконаленні виробничих процесів, створенні інноваційної продукції, оптимізації систем управління, високій інноваційній культурі населення загалом та управлінських кіл зокрема" [1].

Однак досить часто в практичній діяльності можна зустріти ситуації, в яких інноваційна діяльність здійснюється підприємствами, профіль яких є зовсім не інноваційним, що згодом деформує та руйнує структуру національної економіки, гальмує та консервує її, оскільки розвиток жодної системи не може відбуватися на основі застарілого технологічного устрою. Без інноваційного напрямку інвестицій не може відбутися становлення якісно-кількісного економічного зростання в країні [2], в зв'язку з цим виникає необхідність у дослідженні всіх аспектів утворення і запровадження інвестиційно-інноваційної діяльності як важливого чинника в економічному розвитку країни.

Інновації та інвестиції тісно переплітаються між собою та не можуть існувати одне без одного. Щоб досягти успіху в інноваційному проекті потрібно передусім, щоб було співвідношення між показниками початкових інвестицій і фінансової віддачі. Кожен інноваційний проект є насамперед інвестиційним, адже перед підприємствами стоїть найважливіша фінансова мета — отримання максимального прибутку. Для того щоб краще зрозуміти сутність економічної категорії "інвестиційно-інноваційна діяльність", необхідно дослідити суть понять "інвестиційна діяльність" та "інноваційна діяльність", а також вивчити особливості взаємозв'язків та відмінностей між ними.

Для економічної категорії "інвестиційна діяльність" найпоширеніше значення, це комплекс дій та заходів юридичних і фізичних осіб, які інвестують (вкладають) свої фінансові ресурси для одержання кінцевого результату — прибутку [3]. Або це діяльність фізичних і юридичних, осіб, а також держави, які спрямовані на при-

тягнення та збільшення засобів для здійснення і реалізації інвестиційного процесу з метою отримання соціального та економічного ефекту — прибутку.

У законі України "Про інвестиційну діяльність" подано таке визначення: "Інвестиції — це усі види майнових та інтелектуальних цінностей, вкладених в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої утворюється дохід чи досягається соціальний ефект" [4]. Це визначення в повній мірі відповідає міжнародному підходу до тлумачення інвестиційної діяльності як процесу вкладення ресурсів (благ, майнових та інтелектуальних цінностей) з метою одержання прибутку або соціального ефекту в майбутньому.

Не існує єдиного визначення економічної категорії "інноваційна діяльність", що ускладнює поняття і розуміння даного визначення, так само і не існує єдиної думки щодо цього тлумачення.

Згідно з думкою деяких вчених, дане визначення наближене до визначення, яке тлумачиться в Законі України "Про інноваційну діяльність": "Інноваційна діяльність — це діяльність, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів та послуг" [5].

З вищезазначеного, дане тлумачення вміщує в собі:

- прогресивні галузеві та міжгалузеві структурні зрушення;
- випуск та розповсюдження нових видів та різновидів техніки та нових технологій;
- фінансування вагомих досліджень для здійснення якісних змін для виробничих сил галузі;
- здійснення та запровадження довгострокових науково-технічних програм з довготривалим терміном окупності затрат;
- розробку та запровадження нових технологій, спрямованих на покращення екологічної ситуації в країні та соціального розвитку населення.

Покропивний С. тлумачить інноваційну діяльність — як "процес, який спрямований на реалізацію результатів наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новостворений або ж удосконалений старий продукт, реалізований на ринку, у новий чи удосконалений технологічний процес, використаний у практичній діяльності, а також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження і розробки" [6].

Кінцевим результатом інноваційної діяльності є нововведення. Інноваційна діяльність це не тільки впровадження чогось нового — це суттєві зміни в умовах, засобах, змісті, методиках і формах організації управлінського та виробничого процесів, які:

- відображаються у новизні;
- здатні забезпечити довгостроковий очікуваний результат, який потребує витрат зусиль і засобів на їх впровадження;
- забезпечують підвищення ефективності самих процесів в цілому або окремих частинах.

Найрізноманітніші підходи до визначення поняття "інноваційна діяльність" призводять до появи різноманітних підходів до тлумачення інвестиційно-інноваційної діяльності зокрема як економічної категорії.

Відповідно до процесного підходу до тлумачення поняття "інноваційної діяльності", "інвестиційно-іннова-

ційна діяльність — це процес реалізації результатів інтелектуальної праці в різних видах майнових та інтелектуальних цінностей, які мають грошову оцінку та вкладені в об'єкти підприємницької та іншої діяльності, в результаті якої формується прибуток або інший соціально-економічний ефект" [7].

Визначити зміст поняття "інвестиційно-інноваційна діяльність" можна виділяючи її такі особливості:

- як економічна категорія, яка спрямовується на отримання прибутку, а для отримання прибутку залучаються економічні суб'єкти так об'єкти, а саме підприємства різних форм власності, а також можуть залучатися заощадження як фізичних так і юридичних осіб;
- як соціальна категорія, яка орієнтована не тільки на отримання прибутку, а також спрямована на задоволення соціальних потреб, наприклад, підвищення рівня та якості вищої освіти;
- як правова категорія, держава виступає у ролі керівника та регулятора даних процесів через правові акти та закони, а суб'єкти та об'єкти розвиваються за даними законами та правовими актами;
- інвестиції та інновації перебувають у тісному взаємозв'язку. Інвестиції виступають ресурсом відтворення капіталу як цінності, що генерує потік доходу і реалізує своє призначення лише через матеріалізацію в інноваціях.

Провідне місце у створенні умов для результативної організації інвестиційної діяльності та створення високо привабливого інвестиційного клімату належить державі. Тільки держава, проводячи свою політику в рамках певної сфери спроможна забезпечити вплив на утворення загальної інвестиційної моделі держави в цілому та в окреmostі підприємства.

У рамках реалізації даної політики, відбувається утворення напрямків розвитку національного господарства, що в майбутньому буде вказувати на місце держави у міжнародному поділі праці. В зв'язку з цим необхідно гармонізовувати інвестиційну політику держави поряд із іншими видами економічної політики, для досягнення цілей конкурентоспроможності національного виробництва в глобальній системі координат.

Звідси зрозуміло, що головним завданням на сьогоднішній день є формування плану розвитку економіки використовуючи інвестиційно-інноваційний потенціал нашої держави з врахуванням досвіду зарубіжних країн.

Використання досвіду іноземних країн під час вирішення цього завдання дозволить нашій країні виконувати роботи з створення привабливих умов для провадження інвестиційної та інноваційної діяльності. Водночас необхідно пам'ятати про вимоги та рекомендації над національних структур, до яких Україна має намір приєднатися (країни Євросоюзу).

Пріоритетного значення заходам прямої фінансової підтримки надають Фінляндія, Швеція, Німеччина, тобто країни з високим рівнем науково-технологічного розвитку. Використовуючи цільовий характер фінансової допомоги, сама держава визначає, коли необхідне додаткове стимулювання.

Багато різноманітних інструментів інноваційної політики застосовують країни ЄС, які дозволяють їм залучати інвестиції для її фінансування. Їх фінансова під-

тримка охоплює не тільки національні межі, що приваблює все більше зацікавлених суб'єктів з різних країн.

До таких інструментів можна віднести:

- пряме державне фінансування — відбувається шляхом виділення кредитів, субсидій, грантів;
- надання державних гарантій;
- податкові або фіскальні стимули;
- підтримка ризикового фінансування;
- створення сприятливої інфраструктури для інноваційної діяльності.

Такі форми та інструменти стимулювання застосовують у різних країнах світу для підтримки новітніх досліджень.

Наприклад, низький рівень оподаткування підприємств підтримується державою у Великій Британії, вважається, що це є мотивом для запровадження новітніх технологічних змін.

У Німеччині, Іспанії та Італії держава мотивує до впровадження ризикових проектів, натомість впроваджує низькі податкові ставки.

У Франції спеціальні стимули із низькими ставками мають тільки підприємці-інноватори, а до всіх інших застосовуються високі податкові ставки.

До підтримки розвитку інноваційного підприємництва у розвинутих країнах відносять формування резервних фондів та пільг щодо стимулювання НДДКР, податкові кредити та пільги щодо амортизаційних відрахувань.

Прикладом такої держави виступає Великобританія, де урядовою політикою запроваджено увільнення від податку витрати на розробки та дослідження нововведень на 100%.

Застосовуючи податкові пільги, багато держав почали сумніватись у їх ефективності, оскільки ставлять у нерівні умови цілі галузі чи самі фірми. Враховуючи вищезазначене, ряд країн почали вживати заходів щодо застосовування та скорочення таких податкових пільг та навіть зниження самих ставок прибуткового оподаткування.

У країнах з високим розвитком промисловості, застосовують ще такий варіант — активізація інвестиційної діяльності комерційних банків, яка полягає у дотації до ставки відсотка за кредит. Вона надається державою банкам, які здійснюють інвестування пріоритетних галузей або виробництв.

Різні країни світу по-різному застосовують чинники впливу на інноваційну діяльність. Так нині лідером у виробництві висококонкурентної наукової продукції виступають США і Японія. Експерти твердять, що 80% усіх інноваційних товарів запроваджується саме в США, адже витрати на дослідні і конструкторські роботи є значно нижчими і займають майже половину витрат на НДДКР розвинених країн. Увага до НДДКР побудована на тому, що в США товари п'ятирічної давності продаються тільки на 10%, а нові на 90% [8].

У галузі інновацій такі країни, як Канада, Велика Британія, Франція, Норвегія, Південна Корея за останні роки зайняли стійкі позиції на світовій арені. Як приклад, розглянемо та проаналізуємо інвестиційний проект однієї із наведених країн.

Канада набула широкої підтримки громадської з проектом "Industrial Research Assistance Program", що

в перекладі "Програма Промислової допомоги Дослідженням". Цей проект охоплює послідовність етапів щодо розвитку інноваційної діяльності підприємств, слугує експериментальним отриманням досвіду і науковими здобутками малого бізнесу.

Схожі проекти реалізовувались також у Нідерландах та Ірландії. Доведено, що такі пропозиції можуть бути результативними під час вирішення проблеми фінансування в сфері інноваційної політики некомерційних установ та малого бізнесу.

Більш масштабним виступає проект "Великобританський Інноваційно-інвестиційний фонд", мета якого полягає у підтримці та інвестуванні високотехнологічних галузей, які спеціалізовані на технологічних венчурних фондах, інвестуванні стартапів, спін-аутів котрі гарантовані високим інноваційним потенціалом та зростанням. Метою є створення такого фонду, в якому на протязі 12—15 років загальний фонд становитиме до 1 млрд фунтів стерлінгів. Фінансування такого проекту здійснюватиметься Міністерством енергетики та зміни клімату (DECC), Департаментом з бізнес-інновацій та ремесел (BMR), Департаментом охорони здоров'я (DOH). Уряд також сподівається на вкладання інвестицій від приватних інвесторів самої країни та за кордоном.

Такі заходи можливі для реалізації і в Україні.

Характеризуючи українську модель з підтримки інноваційної діяльності, слід відзначити, що вона є досить схожою до англо-американської моделі, де Уряд в основному спирається на підтримку інноваційної діяльності приватними підприємствами, ринком, іноземними інвесторами аніж на пряму підтримку цього процесу.

Розглянемо фактори, які забезпечили досить швидкий перехід розвитку економік країн Центральної та Східної Європи на інвестиційно-інноваційну модель розвитку.

Проаналізувавши ситуації у сусідніх Польщі, Угорщині та Чехії, можна зробити висновок, що покращення розвитку економік цих країн є наслідком надходжень інвестицій, оскільки економічне зростання країни тісно переплітається із поступленням прямих іноземних інвестицій.

Після реалізації курсу на Євроінтеграцію ці країни серйозно просунулись вперед у інноваційному розвитку та інвестиційному взаємозв'язку, досягли високих результатів у розвитку високотехнологічного середовища, забезпечили зростання якості продукції, а також адаптували своє внутрішнє економічне середовище до західноєвропейських систем управління. За допомогою даних заходів переорієнтували товарну промисловість, яка стала відповідати вимогам ЄС, що спостерігається у зростанні частки "технологічності" експортованої продукції та скороченні частки сировинних товарів.

Щоб забезпечити збільшення виробництва та збільшення прибутковості постає потреба у зростанні числа клієнтів та розширенні діяльнісного простору, для цього також потрібні інвестиційні вклади, яких не вистачає для трансформації в економічні процеси. Звідси зрозуміло чому країни Центральної та Східної Європи працюють над залученням іноземних інвестицій.

Донедавна пріоритети в сфері інвестиційно-інноваційної діяльності у країнах Європи надавалися регіонам з високо розвинуеною промисловістю. Проте уряди цих країн усвідомили, що така діяльність повинна поширюватися і на інші території, які є також частиною національної регіональної політики.

Такий підхід у практику почали вже запроваджувати прикордонні районах Чехії, Угорщини та Словаччини. Метою у них слугує сприяння розширенню в цих районах малого і середнього підприємництва та підвищенню економічного розвитку цього району. У промислових зонах передбачають утворення технологічних парків, що сприятиме розгортанню інноваційної діяльності. З огляду на результативність таких особливих анклавів, Угорщина, наприклад, збільшила їхнє число до 125.

У таких провідних країнах, як Чехія, Угорщина, Словаччина, Словенія, Польща останніми роками почав помітно розширюватися науково-технічний потенціал за сприяння державної підтримки у сфері інвестиційної діяльності. Такі процеси відчутно впливають на досягнення результативності у самій країні, як приклад виступають, чітко сформовані державою правові основи регулювання у науковій та інноваційній діяльності, захист прав інтелектуальної власності.

ВИСНОВКИ

Отже, вивчаючи та досліджуючи міжнародний досвід інвестиційно-інноваційної діяльності можна зробити підсумок, що діяльність держави і підприємства у цій сфері тісно переплітаються і є взаємопов'язаними та нерозривними. Державна підтримка є вкрай необхідною задля досягнення ефективності впровадження нових технологій у інноваційній діяльності. У конкурентному протистоянні на зовнішніх і внутрішніх ринках допомагає політика протекціонізму власних інноваційних підприємств.

Пропонуємо виділити наступні стратегічні напрями розвитку при вирішенні проблем державного управління інвестиційно-інноваційної політики:

- створення найпривабливіших умов для творців інновацій, мотивування їх інноваційної активності та активності підприємництва;
- створення оптимального та сприятливого інвестиційного клімату для всіх учасників процесу;
- застосування систематики в управлінні інноваційним розвитком;
- адаптація інноваційної системи України до умов глобалізації та підвищення її конкурентоспроможності;
- переорієнтація інновацій на ринковий попит і споживача;
- ліквідація розуміння "розпорошення" фінансових ресурсів та концентрація грошових ресурсів на основних інноваційних напрямках.

Україна володіє високим науковим потенціалом, але для його підтримки потрібно переймати міжнародний досвід. Необхідно також створити органи фінансування і професійного консультування щодо діяльності малого та середнього бізнесу, як приклад канадського, де значна віддача за невеликого фінансування, це дало б можливість у разі покращити та збільшити інноваційний та науково-технологічний потенціал нашої держави.

Література:

1. Лобас І.В. Особливості інноваційно-інвестиційної політики України. Державне управління: теорія та практика. К.: ДВНЗ Національна академія управління при президенті України, 2011. № 2. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lobas.pdf> (дата звернення 02.11.2019).
2. Андрійчук В.Г. Інноваційна модернізація вітчизняної економіки: стратегічні орієнтири та механізм їх реалізації. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2010. № 1. С. 4—8.
3. Вермінська О.М. Проблеми та перспективи інвестиційно-інноваційного розвитку України. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2010. № 691. С. 258—262.
4. Закон України "Про інвестиційну діяльність". Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. С. 646.
5. Закон України "Про інноваційну діяльність". Відомості Верховної Ради України. 2002. № 36. С. 266.
6. Покропивний С.Ф. Ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності. К.: КНЕУ, 1997. 184 с.
7. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи. Суми: ВТД "Університетська книга", 2003. 504 с. 58.
8. Транченко Л.В. Впровадження конкурентоспроможних інноваційних засобів у виробництво. Наукові записки. Серія "Економіка" зб. наук. праць. Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2014. Вип. 25. С. 185—192.

References:

1. Lobas, I.V. (2011), "Features of the innovation-investment policy of Ukraine", *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, vol. 2, available at: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lobas.pdf> (Accessed 02 Nov 2019).
 2. Andrijchuk, V.H. (2010), "Innovative modernization of the domestic economy: strategic guidelines and mechanism for their implementation", *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, vol. 1, pp. 4—8.
 3. Vermyn'ska, O.M. (2010), "Problems and prospects of investment-innovative development of Ukraine", *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*, vol. 691, pp. 258—262.
 4. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "About investment activity", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 47.
 5. Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "About innovative activity", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 36.
 6. Pokropyvnyj, S.F. (1997), *Efektivnist' innovatsijno-investytsijnoi diial'nosti* [Efficiency of innovation-investment activity], KNEU, Kyiv, Ukraine.
 7. Illiashenko, S.M. (2003), *Upravlinnia innovatsijnym rozvytkom: problemy, kontseptsii, metody* [Management of innovative development: problems, concepts, methods], VTD "Universytets'ka knyha", Sumy, Ukraine.
 8. Tranchenko, L.V. (2014), "Introduction of competitive innovative means into production", *Naukovi zapysky. Seriiia "Ekonomika" zb. nauk. prats'*. Ostroh: Vydavnytstvo Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiiia", vol. 25, pp. 185—192.
- Стаття надійшла до редакції 08.11.2019 р.*